

IV. Internationale Relaties - Relations internationales

VIDESBALD GODDEERIS (red.)

Het wiel van Ashoka. Belgisch-Indiase contacten in historisch perspectief

Leuven, Universitaire Pers, 2013, 243 p.

Tijdens het afgelopen jaar stond India meer dan ooit in de kijker. Op 4 oktober 2013 opende het tweejaarlijkse kunstenfestival *Europalia* zijn deuren om vier maanden lang de aandacht te vestigen op het cultureel erfgoed van India. Op diverse locaties konden bezoekers van *Europalia India* terecht voor tentoonstellingen, muziek, theater, dans, literatuur, conferenties en film rond het thema 'ontmoeting' (http://www.europalia.eu/nl/home/home_82.html). Een dag later werd in Leuven het *India House Leuven* geopend, een ontmoetingscentrum waar Leuvenaars en Indiërs elkaar kunnen treffen en op academisch, cultureel, sociaal en economisch vlak de banden kunnen aanhalen (<http://www.indiahouseleuven.be/nl/>). Eerder al richtten academici in 2010 de *Leuven India Focus* op, waar experts uit verschillende disciplines in debat gaan (https://ghum.kuleuven.be/ggs/projects/india_focus).

Het is in deze interdisciplinaire context dat *Het wiel van Ashoka* is ontstaan. Jonge en oudere historici, indologen, sociologen, antropologen en economen onderzochten, elk vanuit hun vakgebied, de Belgisch-Indiase contacten door de eeuwen heen. Het boek plaatst zich hiermee in een lange traditie van studies over de Belgische buitenlandse contacten, waarin India tot nog toe ontbrak. Overzichtswerken van de Indiase geschiedenis en detailstudies, bijvoorbeeld over individuele reizigers naar India, waren er

al langer (zie bv. WINAND CALLEWAERT & IDESBALD GODDEERIS, *Een geschiedenis van India. Ontmoetingen op wereldschaal*, Leuven, 2010 en SOPHIE DE SMET, *Indië door de lens van koningin Elisabeth. Beeldverslag van een bijzondere reis*, Leuven, 2011). Het is echter een meerwaarde van *Het wiel van Ashoka* dat deze werken nu ook in een bredere context kunnen worden geïnterpreteerd. De bundel is evenwichtig verdeeld in een deel dat de Belgische aanwezigheid in India en een deel dat de Indiase aanwezigheid in België toelicht. Dit versterkt Idesbald Goddeeris' streven naar een grondige, exhaustieve studie. De redacteur ging nog een stap verder en zocht naar Indiase experts die vanuit hun perspectief de relatie met België konden belichten. Helaas liggen de specialisaties van Indiase historici elders en vinden we slechts één Indiër terug in het lijstje van de negentien auteurs. Deze leemte wordt erkend door de redactie, maar niettemin leverde Kalyani Unkule een boeiende bijdrage waaruit blijkt dat België een opvallende afwezige is in de Indiase publieke opinie en dat de Europese superioriteit, ook op economisch vlak, voor vele Indiërs verleden tijd is.

Minstens even interessant als de opbouw van het boek, is het opzet ervan. Goddeeris grijpt met zijn publicatie de kans om de paradoxale perceptie van India in België aan te kaarten. Ondanks de sterke interactie tussen de twee landen blijven de belangstelling en berichtgeving pover en de beeldvorming clichématig gekleurd. Decennia na de dekolonisatie wentelt het Westen zich nog steeds in een eurocentrisch denken, waarbij India wordt verengd tot het land van maharadja's en fakirs. Om dit gegeven te beklemtonen, liet Goddeeris zich voor de titel van de bundel inspireren door

prins Eugène II de Ligne, de eerste Belgische ambassadeur in het onafhankelijke India, die in 1959 zijn memoires publiceerde onder de titel *La roue d'Açoka*. Het wiel verwijst naar het symbool van de grote Maurya-heerser Ashoka dat de nieuwe Indiase vlag sierde. Prins de Ligne toonde enerzijds bewondering voor India en voor premier Nehru, maar zag anderzijds primitiviteit en stagnatie. Sindsdien is er nauwelijks iets veranderd in de perceptie, terwijl India volop evolueert. Goddeeris koestert het ambitieuze, maar zeer bewonderenswaardige plan om niet enkel de kennis bij te schaven en te verbeteren, maar ook om de westerse wereld te behoeden voor blijvende imagoschade door het koppig vasthouden aan achterhaalde koloniale denkbepelden.

Het wiel van Ashoka biedt inderdaad een grondig overzicht van de eeuwenoude contacten tussen het Westen en India, die zowel militair, economisch, religieus als toeristisch van aard blijken te zijn geweest. De auteurs slagen erin om deze interculturele betrekkingen, gaande van de oudheid tot heden, te verklaren en te situeren in hun ruimere historische context. Zij doen dit met een kritische instelling, door het doorprikken van de mythe van Banquibazaar als eerste Belgische kolonie, maar eveneens met de nodige zin voor historische sensatie. Zo blijkt dat Antwerpen al sinds de 16de eeuw een sleutelrol speelde in de Belgisch-Indiase contacten: eerst als kenniscentrum dat door de boekdrukkunst de beeldvorming bepaalde en als vertrekpunt van Noordwest-Europeanen naar India, in de 17de eeuw als thuisbasis voor de handelscompagnie van Zuid-Nederlandse kooplieden en tot op heden als centrum van de diamanthandel. Dergelijke casussen stimuleren bij de lezer een gevoel van be-

trokkenheid bij de eeuwenoude contacten met India en dat kan het opzet van Goddeeris alleen maar ten goede komen.

De bundel bevat naast uitgebreide historische overzichten ook een aantal detailstudies. Sommige auteurs dreigen zich daarbij te verliezen in kleinere *case studies* waaruit algemeen geldende theorieën worden geconcludeerd. De bijdrage over de indrukken van Belgische reizigers naar India mocht best wat meer gestoffeerd en ook de tekst over indomanie smaakt naar meer. Toch zijn het net deze onderwerpen die het boek het meest interessant maken. Zo is er het vernieuwend onderzoek van Dominique De Brabanter over de verbeelding van India in Belgische strips, waarbij de auteur er wonderwel in slaagt een banaal thema te onderwerpen aan een kritische historisch-wetenschappelijke studie. De Brabanter onderzocht meer dan vijftig stripverhalen waarin een actieve rol is weggelegd voor India en haar inwoners. Auteurs zoals Willy Vandersteen, Marc Sleen en Hergé blijken vast te houden aan imperialistische beeldvorming en schuwen minachting, racisme en stereotype ideeën in hun werk niet. In andere bijdragen komt de Indiase diaspora in België aan bod en geldt de jaintempel in Wilrijk als materieel voorbeeld van de Belgisch-Indiase contacten. Gebouwd in 2010 is de Shri Shankheshwar Parshvanath Jain Derasar niet alleen de eerste jaintempel en één van de grootste Indiase bouwwerken op het Europese vasteland, het is tevens de recentste materiële getuige van de betrekkingen tussen België en India. De verhelderende bijdrage over de geschiedenis, architectuur en betekenis van dit gebouw is daarom een passende afsluiter van deze bundel.

De jaintempel is er het ultieme bewijs van : India komt naar België. Het land dat ooit enkel naar maharadja's en fakirs verwees, beïnvloedt nu onze economie, de vrijetijdsbeleving van ontelbare yogi's en zendt vele immigranten naar Antwerpen, Haspengouw en de Zennevallei. Een correcte perceptie bleef echter achter. *Het wiel van Ashoka* komt dus geen moment te vroeg. Het zal een uitdaging zijn om de ideeën van het boek, ook na *europalia.india*, te doen postvatten bij het grote publiek. Want, zoals Goddeeris het verwoordde : "het Wiel van Ashoka zal verder rollen".

Sophie De Smet